

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“พิพิธภัณฑ์สถาน” หรือ “พิพิธภัณฑ์” เป็นอาคารหรือสถาบัน ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเก็บรักษา วัตถุที่มนุษย์ทำขึ้น ทั้งในรูปแบบของโบราณวัตถุ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ประวัติศาสตร์ โดยมีการจัด แสดงให้ผู้คนสามารถเข้าชมได้ถาวร หรือจัดแสดงชั่วคราว พิพิธภัณฑ์สถานมักจะให้บริการแก่ สาธารณชน เพื่อประโยชน์ในการศึกษา สันทนาการ แสดงความภูมิใจของท้องถิ่น ดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยมีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์สถาน เรียกว่า ภัณฑารักษ์

“พิพิธภัณฑ์” ในสมัยก่อน ให้ความรู้สีกต่างกับปัจจุบัน คือ สมัยก่อนคนส่วนมากจะคิด ว่าพิพิธภัณฑ์ คือ แหล่งเก็บและรวบรวมสิ่งมีค่าสะสมของหายากของเก่า แต่ในปัจจุบัน มุมมองได้ ปรับเปลี่ยนจนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ความเพลิดเพลินจนบางคน เรียกว่า “พิพิธภัณฑ์เพลิน” พิพิธภัณฑ์ จะเป็นแหล่งสะท้อนถึง สังคม วัฒนธรรม ความเป็นตัวตน สติปัญญา และในประเทศไทย ยังไม่มี พิพิธภัณฑ์ที่ดีเทียบเท่าพิพิธภัณฑ์ต่างประเทศ เนื่องจากปัญหาเรื่องการลงทุนและการทำงานไม่เป็น ขั้นตอน ไม่ได้ร่วมมือกับผู้คนในท้องถิ่นอย่างลึกซึ้งได้นำนักวิชาการมาใส่ภาพลักษณ์ที่ตนเองเข้าใจ ลงไป พิพิธภัณฑ์ที่ดีต้องเป็นแหล่งเพิ่มพูนความรู้กระตุ้นให้คนแสวงหาความรู้ อยากเรียนรู้ และรู้ว่าจะ หาความรู้ได้อย่างไร

พิพิธภัณฑ์มีเป้าหมายในการเก็บรักษาและดูแลสิ่งของที่สำคัญทั้งในด้านประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม และศิลปะ เพื่อจัดแสดงต่อสาธารณชน พิพิธภัณฑ์ขนาดใหญ่มักจะตั้งอยู่ใน เมืองใหญ่ที่สำคัญของโลกซึ่งมักจะมีผลงานแสดงที่หลากหลาย ในขณะที่พิพิธภัณฑ์ขนาดย่อมที่ กระจายอยู่ตามทั่วโลกมักจะจัดแสดงผลงานของท้องถิ่นนั้น หรือเฉพาะวัตถุที่เกิดจากความสนใจของ เจ้าของพิพิธภัณฑ์ นอกจากนี้ภายหลังจากการเติบโตของอินเทอร์เน็ต ได้มีพิพิธภัณฑ์เสมือนจริง เกิดขึ้นมากมายในลักษณะของเว็บไซต์ที่มีการจัดแสดงภาพ และเสียงให้ผู้เข้าชมได้ดูและฟัง

พิพิธภัณฑ์เป็นหน่วยงานที่อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ และเป็นแหล่งที่คนใน สังคมสามารถแสวงหาความรู้ และความบันเทิงทางวิชาการได้อย่างกว้างขวาง การดำเนินงาน พิพิธภัณฑ์นั้นเป็นงานที่ต้องอาศัยใจรัก ความรอบรู้ ความคิดสร้างสรรค์ของผู้ทำ ตลอดจนต้องอาศัย ความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลหลายฝ่าย งานพิพิธภัณฑ์จึงเข้มแข็งและสามารถดำเนินงานให้สำเร็จ ลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประโยชน์สมความคาดหวังจากสังคม^๑

การใช้พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ จึงทำให้คนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ ความหมายจากประวัติศาสตร์เหล่านั้นอย่างยั่งยืน ใช้ความรู้เหล่านั้นนำไปสู่การก่อสร้างหลักสูตร ท้องถิ่นที่มีคุณภาพ ให้ลูกหลานเยาวชนได้เรียนรู้ทั้งภายในท้องถิ่นเอง หรือข้ามชุมชนเองเพราะใน ความเป็นท้องถิ่น การเริ่มต้นของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านที่ผ่านมามักเกิดจากพระสงฆ์ เพราะคือสถาบัน ของชุมชน พระสงฆ์มักจะเป็นผู้เก็บสะสมของแปลก ๆ หรืออาจเป็นคนหวัดดีในท้องถิ่นนั้น ๆ หรือคนใน

^๑ ศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิงสุริยา รัตนกุล , พิพิธภัณฑ์ไทยในศตวรรษใหม่ , (กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๕), หน้า ๓.

ชุมชนที่ร่วมแรงร่วมใจทำพิธีกรรมทำให้เกิดขึ้นมา คนในท้องถิ่นทั้งที่เป็นรุ่นใหม่และรุ่นเก่ามีความภาคภูมิใจ และมีความพร้อมที่จะรักษามรดกทางวัฒนธรรมเหล่านั้นไว้

พิธีกรรมพื้นบ้านจึงเป็นมากกว่าสถานที่สำหรับเก็บสิ่งของหรือวัตถุต่าง ๆ มีรูปแบบของการปฏิบัติต่าง ๆ เป็นกลไกที่ช่วยสนับสนุนการรวมตัวของคนในชุมชนเพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันดำเนินกิจการท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนเกิดความสำนึกและตระหนักถึงความสำคัญ และเกิดกระบวนการเรียนรู้ต่อพิธีกรรม

พระสงฆ์ ถือเป็นศาสนบุคคลที่มีบทบาทและแนบแน่นในสังคมไทย บทบาทหนึ่งที่ถือว่ามีความสำคัญไม่น้อยกว่า การเป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณ นั่นคือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีได้ชัดต่อปรัชญาหลักธรรมคำสอนและข้อปฏิบัติทางพุทธศาสนา หากกลับเกี่ยวเนื่องกันอันหนึ่งอันเดียวกัน พระสงฆ์จึงเป็นที่พึ่งของชาวบ้าน มีส่วนช่วยสนับสนุนชุมชนและรัฐในการดูแลและบริหารจัดการในเรื่องของพิธีกรรมพื้นบ้านให้อยู่สืบไป

ดังนั้น เหตุผลดังที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พิธีกรรมพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม” เพื่อจะได้นำผลของการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการจัดการพิธีกรรมพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม ให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และเพื่อกระตุ้นให้เกิดสำนึกในคุณค่าและความสำคัญของท้องถิ่นตลอดจนนำไปสู่การก่อตั้งพิธีกรรมพื้นบ้านที่มีคุณค่าสูงสุดแก่ชุมชนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พิธีกรรมพื้นบ้านในประเทศไทย

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พิธีกรรมพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบและการบริหารจัดการพิธีกรรมพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พิธีกรรมพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พิธีกรรมพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม ครอบคลุมประเด็นแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์พิธีกรรมพื้นบ้าน และบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พิธีกรรมพื้นบ้าน รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์พิธีกรรมพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญ (Key informant) ประกอบด้วย พระสังฆาธิการ พระสงฆ์ เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถาน และนักวิชาการ จำนวน ๑๖ รูป/คน ประกอบด้วย

- ๑.พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม) ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานวัดพระปฐมเจดีย์ฯ
- ๒.พระครูสิริปัญญาภิวัฒน์ (บุญสม ผลาโณ) ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานพิพิธภัณฑสถานวัดสำโรง
- ๓.พระครูสังฆรักษ์ไพบุลย์ กตปุญโญ ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานพิพิธภัณฑสถานวัดห้วยตะโก
- ๔.พระครูวรดิตถานุกุต (สังเวท คเวสโก) ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานพิพิธภัณฑสถานวัดท่าพูด
- ๕.พระครูอาทรภักทกิจ (เกื้อกุล ชุฑทโก) ผู้อำนวยการศูนย์อนุรักษ์พิพิธภัณฑสถานพิพิธภัณฑสถานวัดโพธิ์งาม
- ๖.พระครูวิมลสมณคุณ (สุวัฒน์ สุขีโว) ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานพิพิธภัณฑสถานวัดกำแพงแสน
- ๗.พระครูพิทักษ์สุขวัฒน์ (เพียว เตชธมฺโม) ผู้อำนวยการวิถีสืบทอดวัฒนธรรมไทยลุ่มน้ำนครชัยศรี
- ๘.พระสมคิด กิตติสีโล รองเจ้าอาวาส วัดบางช้างใต้
- ๙.พระชิต สุจิตโต รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดลำพญา
- ๑๐.พระลั่นทม จินฺโนวาโท รองเจ้าอาวาสวัดอรุณาราม
- ๑๑.นางสาวสลักจิตร์ ปลื้มละมัย ผู้อำนวยการศูนย์พิพิธภัณฑสถานการศึกษา
- ๑๒.ดร.มาลีสา โกศะยะโยธิน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาภายนอกโรงเรียนกาญจนาภิเษก (วิทยาลัยในวัง)
- ๑๓.นายประดับ โพธิ์การจนวัตร ผู้อำนวยการส่วนกิจกรรมและการเรียนรู้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพุทธมณฑล
- ๑๔.นายประสงค์ เตียะตาช้าง ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ
- ๑๕.นางภัทราภรณ์ บรรเทาทุกข์ วัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม
- ๑๖.นางจิตติรัตน์ คำภูไทย นักวิชาการ วัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านสถานที่ในการดำเนินงานวิจัยไว้ ดังนี้ คือ

- ๑.พิพิธภัณฑสถานพิพิธภัณฑสถานวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี
- ๒.พิพิธภัณฑสถานพิพิธภัณฑสถานวัดห้วยตะโก อำเภอนครชัยศรี
- ๓.พิพิธภัณฑสถานพิพิธภัณฑสถานวัดท่าพูด อำเภอสองพี่น้อง
- ๔.พิพิธภัณฑสถานพิพิธภัณฑสถานวัดลำพญา อำเภอบางเลน
- ๕.พิพิธภัณฑสถานวิถีสืบทอดวัฒนธรรมไทยลุ่มน้ำนครชัยศรี วัดสุขวัฒนาราม อำเภอบางเลน

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย โดยเริ่มตั้งแต่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๕ ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๖ เป็นเวลา ๑๐ เดือน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๔ .๑ บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถานพิพิธภัณฑสถานในประเทศไทย เป็นอย่างไร

๑.๔ .๒ รูปแบบและแนวทางในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม เป็นอย่างไร

๑.๔.๓ แนวทางในการพัฒนารูปแบบและการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม เป็นอย่างไร

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก หรือลงมือปฏิบัติตามสิทธิสถานภาพและตำแหน่ง ที่ตนที่ดำรงอยู่ในขณะนั้น ๆ ตามที่สังคมกำหนดและความคาดหวังของผู้อื่น ซึ่งเป็นกลไกในการปะทะสังสรรค์และสร้างความสัมพันธ์ต่อกันทางสังคมเป็นการกระทำตามหน้าที่ ตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู ดังนั้นการแสดงบทบาทของบุคคลต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น สถานภาพ ตำแหน่งทางสังคม ความรู้ ความสามารถความเชื่อ อุปนิสัย ทัศนคติ เป็นต้น

พระสงฆ์ หมายถึง สาวกของพระพุทธเจ้า ผู้เชื่อฟังคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วเลื่อมใสสละเรือนออกบวช ถือวัตร ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยที่พระบรมศาสดาสั่งสอนและกำหนดไว้

การอนุรักษ์ หมายถึง การบำรุงรักษาสิ่งที่ดั่งามไว้เช่น ประเพณีต่าง ๆ ทัศนคติ และคุณค่าหรือการปฏิบัติตนเพื่อความสัมพันธ์อันดีกับคนและสิ่งแวดล้อม

พิพิธภัณฑสถาน หมายถึง สถานที่ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเก็บรักษาวัตถุที่มนุษย์ทำขึ้น ทั้งในรูปแบบของโบราณวัตถุ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ประวัติศาสตร์ โดยมีจัดแสดงให้ผู้คนสามารถเข้าชมได้ถาวร หรือจัดแสดงชั่วคราว ซึ่งในที่นี้ประกอบด้วยพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านจำนวน ๕ แห่ง ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดสำโรง พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดห้วยตะโก พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดท่าพูด พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านตลาดน้ำวัดลำพญา และพิพิธภัณฑสถานวิถีชีวิตชาวนาไทยลุ่มน้ำนครชัยศรี วัดสุขวัฒนาราม

พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน หมายถึง สถานที่รวบรวมข้าวของเครื่องใช้พื้นเมืองเป็นพิพิธภัณฑสถานจัดแสดงเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ เน้นหนักไปทางวัฒนธรรมและสังคมมนุษย์ มุ่งให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับกระบวนการดำรงชีวิตของมนุษย์ในระดับชาวบ้าน ที่สืบกันมาแต่อดีต ทั้งในส่วนที่เป็น “วัตถุกรรม และ มโนกรรม”

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท เป็นแนวคิดที่กล่าวถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม แต่ละคนมีการแสดงออกทางสังคมที่แตกต่างกัน สำหรับการศึกษาปฏิบัติตามบทบาทจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทเสียก่อนในเบื้องต้น และมีนักวิจัยได้ให้ความหมายไว้หลายประการดังต่อไปนี้

พระครูปริยัติกิตติธำรง (ทองขาว กิ ตติธโร) ให้ความหมายบทบาท ดังต่อไปนี้ บทบาท หมายถึง หน้าที่หรือสิ่งที่เราทำ ทั้งที่เป็น พระ หรือฆราวาส เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้าน

พระพุทธศาสนา ด้านพุทธศาสตร์และสังคมเป็นอย่างดี ศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม^๒

อนันต์ วิริยพินิจ ได้กล่าวถึง บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย ว่างานที่กระทำโดยตรง คือ การสงเคราะห์ทางจิตใจ ส่วนการสงเคราะห์ทางวัตถุจะกระทำโดยอ้อมด้วยการแนะนำชักจูงผู้อื่นให้กระทำหรือนำสิ่งของหรือบริการที่ได้รับจากผู้อื่นมาเฉลี่ยหรือแบ่งปันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไปโดยการสงเคราะห์^๓

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ กล่าวว่า บทบาทพระสงฆ์ต่อสังคมไทย มีดังนี้^๔

๑. การให้ความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลแก่ประชาชนตามประเพณี เกี่ยวกับชีวิต เช่น ในพิธีทำบุญเกี่ยวกับการเกิด การแต่งงาน การทำบุญอายุ เป็นต้น
๒. การให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาต่างท้องถิ่นที่มาศึกษาเล่าเรียนอยู่ในเมือง การให้ที่พักอาศัยแก่บุคคลที่มารักษาโรค เช่น อุบาสก อุบาสิกา หรือคนชรา ทุกพลภาพ การให้ที่ดินหรือให้เช่าที่ดินในราคาถูกแก่ประชาชนที่ขาดส่นปลูกบ้านพักอาศัย
๓. การดูโชคชะตาราศี การประพรมน้ำพระพุทธมนต์ การให้ฤกษ์ยาม แม้บางกิจการหรือที่พระภิกษุบางรูป ดำเนินการอยู่จะเป็นที่ติเตียน แต่ก็มีคนจำนวนไม่น้อยที่เลื่อมใส ศรัทธา
๔. การให้ทางราชการหรือส่วนรวมใช้สถานที่ของวัด เช่น ศาลาการเปรียญ ลานวัด บริเวณวัด ประชุมราษฎร เป็นหน่วยเลือกตั้ง ทำกิจการบริการหรือสงเคราะห์ประชาชนด้านต่างๆ จัดงานรื่นเริง จัดงานหารายได้เพื่อสาธารณกุศล ตลอดจนการใช้ที่ดินของวัดสร้างสาธารณสถานต่างๆ เช่น โรงเรียน สถานพยาบาล ห้องสมุด หรือที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน เป็นต้น
๕. การช่วยรักษาโรคภัยไข้เจ็บ การให้คำปรึกษาในหน้าที่การงาน การเป็นผู้นำในการก่อสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ในท้องถิ่น
๖. การให้ที่พักพิงแก่ประชาชนผู้ประสบสาธารณภัยและภัยธรรมชาติ การรวบรวมสิ่งของ ตลอดจนเงินทางจากผู้บริจาคไปให้แก่ผู้ประสบภัยต่างถิ่น

สมบุรณ์ สุขสำราญ ได้กล่าวถึง บทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคมไทยเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองว่าสังคมไทยในช่วง ๓ ทศวรรษที่ผ่านมา เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้พระสงฆ์ถูกชักนำเข้าสู่กระบวนการการทำงานทางการเมือง ทั้งที่ทำงานโดยอิสระและร่วมกับรัฐบาล พอสรุปได้ดังนี้^๕

^๒ พระครูปริยัติกิตติธำรง (ทองขาว กิตติธโร) , ผศ.ดร., “บทบาทพุทธศาสนับบัตสังคมพึงประสงค์ ”, พุทธจักร, ปีที่ ๖๔ ฉบับที่ ๕ (พฤษภาคม ๒๕๕๓), หน้า ๓๑.

^๓ อนันต์ วิริยพินิจ, บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน , (กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๔๖.

^๔ ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์, การพระศาสนาเพื่อความมั่นคงของชาติ , (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๖), หน้า ๓๙-๔๐.

^๕ สมบุรณ์ สุขสำราญ , การพัฒนาตามแนวพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาพระสงฆ์นักพัฒนา , (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๓๐), หน้า ๕๑-๕๒.

๑. ความเป็นผู้มีพื้นฐานทางจิตใจที่รักการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และชอบเสียสละ ดังนี้ เมื่อพระสงฆ์ได้ออกธุดงค์ไปในพื้นที่ต่างๆ หรือเมื่อได้ไปอบรมประชาชนตามนโยบายพระธรรมทูตในหมู่บ้านต่างๆ ได้พบเห็นถึงปัญหาความทุกข์ยากต่างๆ ของประชาชนจึงปลุกเร้าพื้นฐานทางจิตใจและพยายามผลักดันให้เกิดการพัฒนาชนบทเพื่อประโยชน์สุขของชุมชน

๒. จากประสบการณ์ของพระสงฆ์นักพัฒนาที่ได้พบเห็นชุมชนอื่นดีกว่า ประชาชนได้รับการพัฒนาจนมีสภาพการดำรงชีวิตที่สุขสบายมากกว่า เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสภาพปัญหาและความทุกข์ยากของคนภายในชุมชนจึงต้องการเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของตนให้ทัดเทียมกับชุมชนที่พัฒนาแล้ว

๓. เนื่องจากพระสงฆ์นักพัฒนาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีพื้นเพเป็นคนในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น เป็นผู้ที่เกิดและโตอยู่ในชุมชนนั้น จึงมีความรู้และเห็นสภาพปัญหา ความยากจนของประชาชนในชุมชนมาโดยตลอด การใช้ชีวิตอยู่ในเพศบรรพชิต ถึงแม้จะสามารถตัดขาดจากเรื่องทางโลกได้ในระดับหนึ่ง แต่ไม่มีทางที่จะตัดขาดได้โดยสิ้นเชิง จึงต้องเข้ามาพัฒนาชุมชน ซึ่งมองในอีกมุมมองหนึ่งก็คือ การช่วยเหลือพ่อแม่ ญาติพี่น้องของตนในทางอ้อม นั่นเอง

๔. การเล็งเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ถ้าหากชุมชนขาดแคลน มีความทุกข์ยาก หรือด้อยพัฒนาแล้ว วัดจะดำรงอย่างสวยงามหรือเจริญอยู่ได้อย่างไร เมื่อชาวบ้านไม่มีกิน พระสงฆ์จะมีฉันอย่างสมบูรณ์ได้อย่างไร ดังนั้น วัดหรือพระสงฆ์กับชาวบ้านจึงต้องพัฒนาไปควบคู่กัน บ้านพึ่งวัด และวัดพึ่งบ้าน เป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัย เพราะฉะนั้น เมื่อพบเห็นหมู่บ้านไม่เจริญ ประชาชนทุกข์ยากมีความลำบาก พระสงฆ์และชาวบ้านจึงต้องรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชน

๕. เนื่องจากพุทธศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่เหมาะสมจะนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมได้ อีกทั้งพระสงฆ์คือผู้ที่ชาวบ้านในชนบทให้ความเคารพนับถือมาก มีศักยภาพในการชักจูงชาวบ้านให้เข้าร่วมทำกิจกรรมใดๆ ได้ง่าย ดังนั้น พระสงฆ์จึงมีบทบาทในการช่วยแบ่งเบาภาระของชาวชนบทได้ดี อีกทั้งยังเป็นการช่วยเสริมสร้างภาพพจน์ที่ดีของพระสงฆ์ต่อชุมชนด้วย

ณัฐชา สัมเชื้อหวาน ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดราชบุรี” พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดราชบุรี มีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยพระสงฆ์มีบทบาทในการชักจูง ชักชวนราษฎรให้ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยร่วมกับประชาชนในชุมชน ในการปฏิบัติตามบทบาทของพระสงฆ์จะตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายบ้านเมืองจารีตประเพณีรวมทั้งศีล ๒๒๗ ข้อ โดยเฉพาะศีลที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้คือ ข้อ ๖๐ ๖๘ ๑๑๐ ๑๓๗ ๒๑๙ ซึ่งได้กำหนดการปฏิบัติของพระสงฆ์เกี่ยวกับต้นไม้ที่ส่งเสริมให้พระสงฆ์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ปัญหาและอุปสรรคของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่สำคัญคือพื้นที่วัดจะปลูกต้นไม้มีจำกัด ถ้าไม้ที่จะนำมาปลูกมีไม่เพียงพอ หรือมีแต่ไม่ตรงกับความต้องการของพระสงฆ์ที่จะปลูก พระสงฆ์ไม่มีความรู้ทางด้านวิชาการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และขาดความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนบริเวณวัดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง^๖

^๖ณัฐชา สัมเชื้อหวาน, “บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑).

สรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์นั้น มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่ง มีความผูกพันและเกี่ยวข้องกับชุมชนอย่างลึก เลี้ยมไม่ได้ เพราะพระสงฆ์ดำรงอัตภาพได้ด้วยอาศัยประชาชนในชุมชน และมีบทบาทโดยตรงในการอบรมสั่งสอนธรรมแก่ประชาชนตามหน้าที่สถานะความเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา และทั้งฐานะของพระสงฆ์ที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของคนในชุมชน จึงต้องมีบทบาทต่อชุมชนและสังคมในด้านต่างๆ ด้วยโดยปริยายนั่นเอง

๒) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์

บทบาทพระสงฆ์ในปัจจุบันเป็นบทบาทที่ถูกกำหนดโดยหลักพระธรรมวินัย ดังที่พระพุทธเจ้าทรงวางพระธรรมวินัยไว้เป็นธรรมนูญสูงสุดในการปกครองคณะสงฆ์ และทรงให้ความสำคัญกับพระธรรมวินัยอย่างมาก ดังที่ทรงได้ตรัสปจฉิมวาจาจากพระอาณนที่ไว้ก่อนที่จะปรินิพพานว่า “อาณนที่บางที่พวกเธอคิดว่า ปาพจน์มีพระศาสดาล่วงลับไปแล้ว พวกเราไม่มีพระศาสดา ข้อนี้พวกเธอไม่พึงเห็นอย่างนั้น ธรรมและวินัยที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย หลังจากเราล่วงลับไปแล้ว ก็จะเป็นพระศาสดาของเธอทั้งหลาย ”^๑ ดังนั้น บทบาทของพระสงฆ์จึงถูกกำหนดโดยหลักพระธรรมวินัยโดยปริยาย อนึ่ง พระสงฆ์ต้องปฏิบัติโดยอนุโลมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เกิดขึ้นเพื่อให้การปกครองคณะสงฆ์มีความสอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๑๖ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๓๕^๒ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับนี้ ได้รับความเห็นชอบของคณะสงฆ์และได้ผ่านสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วโดยราบรื่น ความสำคัญในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ก็คือได้จัดการปกครองคณะสงฆ์ให้อนุโลมระบบการปกครองบ้านเมืองเท่าที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัย^๓ ดังนั้น บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันจึงถูกกำหนดให้เป็นไปตามหลักพระธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ดังนี้ ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ในการ อนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ จึงเป็นการศึกษาในขอบเขตออกเป็น ๓ ดังนี้

๑. บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ตามหลักพระธรรมวินัย

๒. บทบาทพระสงฆ์ในการ อนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

๓. บทบาทพระสงฆ์ในการ อนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ โดยฐานะผู้นำจิตวิญญาณของชุมชน

^๑ที่.ม. (ไทย) ๑๐/๒๑๖/๑๖๔.

^๒กนก แสนประเสริฐ, **ประมวลพระราชบัญญัติคณะสงฆ์**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๙), หน้า ๖.

^๓พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๓๙), หน้า ๓๔-๓๕.

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณโณ) ได้กล่าวว่า สาธารณูปการ เป็นการช่วยเหลืออุดหนุน หรือเกื้อกูล คนส่วนมากหรือคนทั่วไปหรือกิจการเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการวัดให้อยู่ในความเรียบร้อย เป็นงานเกี่ยวกับการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของวัด ได้แก่ การก่อสร้าง และบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุ และศาสนสถานให้วัดเรียบร้อยดีงาม^{๑๑}

พระราชสีมาภรณ์ (โอภาส นิรุติเมธี) ได้กล่าวว่า การสาธารณูปการ เป็นการดำเนินงานภายใต้หลักการ ๒ ประการ คือ

- ๑) ดูแลรักษาของเก่าไว้ให้ได้
- ๒) สร้างสรรค์พัฒนาของใหม่ให้งอกเงย ^{๑๒}

จิราณู วงศ์อุทัย ได้วิจัยเรื่อง “ บทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ชุมชนปัญหาโรคเอดส์ กรณีศึกษาพระครูโสภณปริยัติสุธี วัดดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ” พบว่ารูปแบบการสงเคราะห์ชุมชนของพระครูโสภณปริยัติสุธี ประกอบด้วยการสงเคราะห์ทั้งทางด้านจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคมไปพร้อมๆ กัน ซึ่งมี ๒ รูปแบบคือ การสงเคราะห์แบบให้เปล่า ได้แก่ การให้ทุนการศึกษา เครื่องอุปโภคบริโภค โรงศพ และการมอบเงินสงเคราะห์ ภายหลัง จึงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการสงเคราะห์ โดยวิธีการระดมทุน การสร้างเครือข่ายพระสงฆ์ฆาติการ การสร้างเครือข่ายโรคเอดส์ในระดับชุมชนผลที่เกิดจากการสงเคราะห์ชุมชนดังกล่าว ปรากฏให้เห็นทางรูปธรรมโดยสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจให้แก่ผู้ที่ประสบปัญหาจากโรคเอดส์ได้ในระดับหนึ่งทางนามธรรมพบว่าผู้ติดเชื้อมีกำลังใจและศรัทธาในการดำรงชีวิตมากขึ้น และกระตุ้นให้คนในชุมชนทั้ง ผู้นำ คณะกรรมการ เพื่อนบ้านผู้ที่ประสบปัญหาเรื่องโรคเอดส์ และพระสงฆ์เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ร่วมกันแก้ปัญหาอันเนื่องมาจากโรคเอดส์ในชุมชน^{๑๓}

สรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ ในการอนุรักษ์ นั้น ในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน มีความผูกพันและเกี่ยวข้องกับชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะพระสงฆ์ดำรงอัตภาพได้ด้วยอาศัยประชาชนในชุมชน และมีบทบาทโดยตรงในการอบรมสั่งสอนธรรมแก่ประชาชนตามหน้าที่สถานะความเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา และทั้งฐานะของพระสงฆ์ที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของคนในชุมชน จึงต้องมีบทบาทต่อชุมชนและสังคมในด้านต่างๆ ด้วยโดยปริยายนั่นเอง

๓) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑสถานและพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน

ความหมายทั่วไปของคำว่า "พิพิธภัณฑสถาน" ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติไว้ว่าหมายถึง "สิ่งของต่างๆ ที่รวบรวมไว้เพื่อประโยชน์ในการศึกษา เช่น โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นต้น" ในพจนานุกรมฯ ปี พ.ศ.๒๕๔๓ นี้ ปรากฏแค่เพียงคำว่า "พิพิธภัณฑสถาน"

^{๑๑}พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณโณ), เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๕๔.

^{๑๒}พระราชสีมาภรณ์ (โอภาส นิรุติเมธี) , พระสงฆ์กับงานพัฒนาพระพุทธศาสนาและสังคม , (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๙), หน้า ๑๒๘-๑๒๙.

^{๑๓}จิราณู วงศ์อุทัย , “บทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ชุมชน ปัญหาโรคเอดส์ กรณีศึกษาพระครูโสภณปริยัติสุธี วัดดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ”, การค้นคว้าแบบอิสระสาขารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๒, หน้า ๘๐-๘๙.

เท่านั้น ยังไม่มีการบัญญัติคำว่า "พิพิธภัณฑ์สถาน" ไว้แต่อย่างใด ส่วนคำว่า "พิพิธภัณฑ์สถาน" นั้น มาปรากฏขึ้นในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ มีความหมายแยกต่างหากจากคำว่า พิพิธภัณฑ์ที่ยังคงใช้ความหมายเดิมของปี พ.ศ.๒๔๙๓ ซึ่งพจนานุกรมฉบับปี พ.ศ.๒๕๒๕ นี้ให้ความหมายของคำว่าพิพิธภัณฑ์สถานไว้ว่าหมายถึง "สถาบันถาวรที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งต่างๆ ที่มีความสำคัญด้านวัฒนธรรมหรือด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาล่าเรียนและก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจ" ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๔๒ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ได้รวมความหมายของคำว่า "พิพิธภัณฑ์" และ "พิพิธภัณฑ์สถาน" เข้าเป็นความหมายเดียวกัน หมายถึง "สถานที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งต่างๆ ที่มีความสำคัญด้านวัฒนธรรมหรือด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาล่าเรียน และก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจ"^{๑๑}

นอกจากคำว่า "พิพิธภัณฑ์สถาน" จะเป็นคำที่ปรากฏในพจนานุกรมแล้วยังพบคำนี้ในหนังสือสารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม ๒๑ (พายุ - ภัคดี) พ.ศ.๒๕๓๐ อีกด้วย ซึ่งสารานุกรมไทยได้บันทึกเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์สถานไว้ ดังนี้

“สถานที่ซึ่งเก็บรักษาสิ่งของต่างๆ มักนิยมเรียกสั้นๆ ว่า “พิพิธภัณฑ์” พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ ให้บทนิยาม คำ “พิพิธภัณฑ์” ไว้ว่า “น. สิ่งของต่างๆ ที่รวบรวมไว้เพื่อประโยชน์ในการศึกษา เช่น โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ” และให้บทนิยามคำ “พิพิธภัณฑ์สถาน” ไว้ว่า “น. สถาบันถาวรที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งต่างๆ ที่มีความสำคัญด้านวัฒนธรรมหรือด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาล่าเรียน และก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจ”

คำว่าพินบ้าน ตามความหมายของคติชนวิทยา คือ กลุ่มชนที่มีลักษณะร่วมกัน อย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นองค์ประกอบรวมที่ทำให้เป็นกลุ่มชน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม ต่างกันไปและต้องการดำรงสภาพของตนอย่างอิสระจึงถือว่ากลุ่มมีวัฒนธรรมพินบ้านเป็นของตนเอง

พิพิธภัณฑ์พินบ้าน จึงเป็นพิพิธภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากการรวบรวมภูมิปัญญาและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ภายในท้องถิ่น จัดเป็นคลังสะสมภูมิปัญญาที่บรรพชนได้สร้างสรรค์ไว้ให้คนรุ่นหลัง โดยมีเป้าหมายให้คนในท้องถิ่นได้รู้จักตัวเองเป็นสำคัญ สิ่งที่แสดงในพิพิธภัณฑ์พินบ้านจึงไม่ใช่แค่วัตถุ แต่เป็นความหมายที่แฝงอยู่เบื้องหลังวัตถุนั้น ด้วยเหตุนี้ วัตถุที่แสดงจึงไม่จำเป็นต้องเป็นของมีค่าหรือมีความเก๋ไก๋ แต่ควรเป็นของที่มีความหมายสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นนั้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อาจจะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ที่ไม่ได้มีความสวยงามแต่ต้องมีความหมาย เช่น เป็นวัตถุที่คนสำคัญสร้างขึ้นหรือเป็นผลของเหตุการณ์สำคัญในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง กล่าวคือต้องการเน้นวัตถุทางชาติพันธุ์มากกว่าวัตถุทางโบราณคดี เพราะวัตถุทางชาติพันธุ์นั้นเปรียบประดุจเป็น "ประจักษ์ของภูมิปัญญา" เช่น เครื่องดักสัตว์บางอย่าง ทำอย่างไร ใช้อย่างไร หรือ พืชที่เป็นยารักษา

^{๑๑}บ้านจอมยุทธ. พิพิธภัณฑ์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [www.baanjommyut.com/library_2/museum /index.html](http://www.baanjommyut.com/library_2/museum/index.html), ๑๒ ม.ค. ๒๕๕๖.

โรคมืออะไรบ้าง ดังนั้น พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านจึงเป็นการแสดงวัตถุต่าง ๆ เพื่อบอกเล่าเรื่องคนกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ ที่ก่อให้เกิดภูมิปัญญาท้องถิ่นนั่นเอง^{๔๔}

นิคม มุสิกคามะ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดพิพิธภัณฑสถานพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านที่ง่ายที่สุดก็คือการสร้างอาคารสำหรับเก็บรวบรวมวัตถุต่าง ๆ เพื่อดูแลรักษา เพื่อการศึกษาและเพื่อความเพลิดเพลิน วัตถุเหล่านั้นอาจจะได้มาจากการขุดค้นในที่ต่าง ๆ ห้างไถรอบโลกวัตถุเหล่านั้นอาจจะเป็นสิ่งของในปัจจุบันหรือเป็นของโบราณจากอดีตหรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์เราทำขึ้นก็ได้ พิพิธภัณฑสถานจึงเป็นสถานที่รวบรวมสิ่งของนานาชนิด ซึ่งระยะแรกอาจจะมีเพียงอาคารเพียงหลังเดียว ครั้นเมื่อรวบรวมวัตถุได้มากขึ้นก็ขยายออกตามเวลาและสถานที่ หน้าที่ประการแรกของพิพิธภัณฑสถานก็คือต้องค้นคว้าหาวัตถุพร้อมจัดทำคำอธิบายวัตถุเหล่านั้น การเขียนบัตรประจำวัตถุซึ่งเป็นงานขั้นแรกที่น่าสนใจไปสู่วิทยาการศึกษามาก เพราะทำให้ผู้ชมได้เข้าใจเรื่องราววัตถุอย่างลึกซึ้งพิพิธภัณฑสถานต้องจัดแสดงสิ่งของที่รวบรวมมาได้ในรูปแบบที่ทำให้ผู้ชมได้รับความเพลิดเพลินและเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อว่าเมื่อผู้ใดได้เข้ามาในสถานที่จัดแสดงจะได้พอใจและด้วยความพินิจพิจารณาทั้งยังต้องหันกลับมาดูอีกครั้งหนึ่ง เพราะความอยากรู้อยากเห็นนั้นกระตุ้นให้หยุดและพิจารณาสิ่งของ และคิดอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพื่อนำไปพิจารณาศึกษาต่อไป^{๔๕}

ศรีศักร วัลลิโภดม ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นว่า พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นเป็นของคนในท้องถิ่น สิ่งที่จะนำมาจัดแสดงก็คือ เนื้อหาที่เป็นชีวิต วัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นและเมื่อเกิดขึ้นมาแล้วคนในท้องถิ่นเป็นเจ้าของ ทำหน้าที่ดูแลกันเองรวมทั้งการอธิบายและการนำชมซึ่งการจัดทำพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นที่ผ่านมาสามารถวิเคราะห์ได้เป็น ๒ อย่างคือ เป็นการจัดพิพิธภัณฑสถานโดยคนภายนอกที่มีความรู้เรื่องการจัดพิพิธภัณฑสถาน ว่า “ท้องถิ่น” หมายถึง พื้นที่ไม่ใช่คนผู้รับผิดชอบ เช่นจากหน่วยงานราชการก็จะไปรวบรวมเอาโบราณวัตถุทั้งทางด้านโบราณคดี และชาติพันธุ์ภายในพื้นที่ของท้องถิ่นมาจัดแสดง ผู้จัดนอกจากจัดตั้งสิ่งของภายในการจัดแสดงแล้ว ยังกำหนดเนื้อหาที่ตนได้ตีความจากบรรดาวัตถุเหล่านั้นโดยไม่เชื่อมโยงไปถึงสภาพและความเป็นไปของสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่นแม้แต่น้อย เป็นการดำเนินการของคนในท้องถิ่นเอง อย่างเช่นพิพิธภัณฑสถานที่เกิดขึ้นตามวัดอันเนื่องมาจากการที่พระภิกษุสงฆ์รวบรวมสิ่งของไว้ แล้วอาศัยลูกศิษย์ลูกหาจัดสร้างอาคารพิพิธภัณฑสถานขึ้นนำสิ่งของที่เก็บรวบรวมไว้มาจัดแสดง พิพิธภัณฑสถานแบบนี้เป็นเพียงแต่การนำวัตถุที่เก็บไว้มาจัดแสดงเท่านั้นหาได้แสดงสื่อเจ้าของความหมายและเนื้อหาของสังคมวัฒนธรรมแต่อย่างใดไม่ หลายๆ แห่งภายในพิพิธภัณฑสถานชั้นแรกมีความน่าสนใจ แต่พอนานเข้าจึงเกิดการเป็นภาพสลิดที่ทำให้การดูบ่อยๆ ก็เบื่อ และเมื่อไม่มีความเปลี่ยนแปลงในไม่ช้าก็ปล่อยไปตามยถากรรม ซึ่งถ้าถูกปล่อยปละละเลยแล้วพิพิธภัณฑสถานนั้นก็จะมีสภาพเป็นโกดังเก็บของไป^{๔๖}

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๒.

^{๔๕} นิคม มุสิกคามะ, “การพัฒนาของพิพิธภัณฑสถานไทย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๖).

^{๔๖} ศรีศักร วัลลิโภดม, “พัฒนาการของพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นในประเทศไทย”, เอกสารการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นในประเทศไทย, (ศูนย์มนุษยวิทยาสิรินธร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๒), หน้า ๕-๑๗.

สรุปได้ว่า พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน เป็นพิพิธภัณฑสถานที่เกิดขึ้นจากการรวบรวมภูมิปัญญาและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ภายในท้องถิ่น จัดเป็นคลังสะสมภูมิปัญญาที่บรรพชนได้สร้างสรรค์ไว้ให้คนรุ่นหลัง โดยมีเป้าหมายให้คนในท้องถิ่นได้รู้จักตัวเองเป็นสำคัญ สิ่งที่แสดงในพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านจึงไม่ใช่แค่วัตถุ แต่เป็นความหมายที่แฝงอยู่เบื้องหลังวัตถุนั้น ด้วยเหตุนี้ วัตถุที่แสดงจึงไม่จำเป็นต้องเป็นของมีค่าหรือมีความเก่าแก่ แต่ควรเป็นของที่มีความหมายสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นตั้งแต่ออดีตจนถึงปัจจุบัน

๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง "บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม" พบว่า ไม่มีงานวิจัยใดตรงกับหัวข้อนี้ มีแต่งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทด้านอื่นๆ ของพระสงฆ์ เช่น บทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บทบาทในการพัฒนาชุมชน บทบาทในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส บทบาทในงานสังคมสงเคราะห์จิตเวช เป็นต้น ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิทยานิพนธ์ซึ่งมีผู้อื่นทำไว้แล้วพอสรุปได้ดังนี้

พระกิตติศักดิ์ ยโสโร (แก้วเหลา) ได้วิจัยเรื่อง “ การศึกษาบทบาทของพระสารีบุตรเถระในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ” พบว่า ในด้านความสัมพันธ์กับบุคคลสำคัญ ท่านมีความสัมพันธ์กับพระพุทธเจ้าในฐานะ เป็นพระอัครสาวกเบื้องขวา เป็นพระธรรมเสนาบดีเป็นแม่ทัพธรรม กับพระสาวกในฐานะเป็นเพื่อนสหธรรมิกด้วยกัน เป็นที่ปรึกษาให้ภิกษุ ภิกษุณีเกิดความสามัคคีกลมเกลียวกัน โดยการเป็นผู้แสดงธรรมให้ฟัง รวมทั้งอุบาสกอุบาสิกาด้วย จึงเห็นได้ว่าท่านมีบทบาทมาก ต้องรับภาระในการประกาศพระศาสนาและมีศาสนกิจในหลายๆ ด้าน ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ท่านมีวิธีเผยแผ่ในลักษณะ ให้คำแนะนำ ปรึกษา สนทนา ตอบปัญหาข้อข้องใจ และการแสดงธรรม เมื่อได้ฟังจากพระบรมศาสดาแล้วนำไปถ่ายทอดแก่ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกอุบาสิกา และบุคคลทั่วไปให้เข้าใจหลักธรรมอันลึกซึ้งด้วยวิธีการบรรยาย อธิบาย ขยายความ เปรียบเทียบ และตอบปัญหาธรรม เป็นต้น จนเป็นที่ไว้วางพระทัยของพระพุทธเจ้า นับเป็นตัวอย่างการประกอบศาสนกิจดำเนินชีวิตและเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันได้เป็นอย่างดีบทบาทในการรักษาพระสัทธรรมให้คงอยู่ ท่านกระทำโดยการศึกษาและลงมือปฏิบัติตามหลักธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้อย่างจริงจัง ท่านเคยกราบทูลเสนอให้พระผู้มีพระภาคเจ้าสังคายนาพระธรรม แต่ในขณะนั้นพระองค์ตรัสว่ายังไม่ถึงเวลา ท่านจึงได้จำแนกธรรม โดยแบ่งไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกต่อการศึกษา ในเวลาต่อมายังใช้หลักธรรมที่ท่านแสดงไว้ เช่นในสังคีตสูตร เป็นแนวทางในการทำสังคายนาครั้งแรกหลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว^{๑๑}

พระมหาจิตติภัทร อจลธมโม ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระอานนทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ” พบว่า ท่านมีบทบาทในการเผยแผ่ในลักษณะการให้คำแนะนำให้ คำปรึกษา สนทนา ตอบปัญหาข้อข้องใจและแสดงธรรม โดยที่ท่านได้รับฟังจากพระพุทธเจ้า แล้วนำไปถ่ายทอดหรือเผยแผ่แก่ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา และบุคคลทั่วไปด้วยวิธีการที่ ต่างๆ เช่น การบรรยาย

^{๑๑}พระกิตติศักดิ์ ยโสโร (แก้วเหลา), “การศึกษาบทบาทของพระสารีบุตรเถระในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙).

การอธิบายขยายข้อความ เปรียบเทียบ และถามตอบ เป็นต้น จนเป็นที่ศรัทธาเลื่อมใส และยอมรับ นับถือพระรัตนตรัยกันอย่างแพร่หลาย แต่ก็มีบางส่วนที่มีได้หันมา นับถือพระรัตนตรัย เพราะยังยึดติดอยู่กับลัทธิดั้งเดิม ถึงกระนั้นก็ยังมีความเคารพนับถือในตัวท่านเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งก็เท่ากับว่า ท่านได้สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มความเชื่อต่างๆ นับว่าเป็นตัวแทนแห่งการประกอบศาสนกิจ ดำเนินชีวิต และเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี^{๑๘}

พินิจ ลาภณานนท์ ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท ” พบว่า ในปัจจุบัน แม้บทบาทของวัด และพระสงฆ์ต่อชุมชนจะสูญเสียไปมากตามสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม แต่สำหรับในชนบทบางแห่ง พระสงฆ์ยังสามารถดำรงสถานภาพความเป็นผู้นำชุมชน แต่บทบาทที่มีต่อชุมชนอาจจะมีลักษณะที่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม ทว่าบทบาทที่มีประโยชน์มากต่อชุมชนชนบท คือ บทบาทในด้านการพัฒนาชนบท ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในชุมชนชนบทบางแห่ง เมื่อมีงานพัฒนาเข้าไปถึงชุมชน พระสงฆ์ในชุมชนจะเข้าไปร่วมงาน อาจจะเป็นผู้นำในการเสนอความคิดริเริ่ม เป็นศูนย์รวมเรียกความร่วมมือจากประชาชนในกิจกรรมพัฒนาเหล่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่ที่พบเห็นมักจะเป็นโครงการพัฒนาในการสร้างสาธารณะและสิ่งสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น บ่อน้ำ สะพาน ทำนบกั้นถนน ศาลา หรือห้องประชุม เป็นต้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าพระสงฆ์เองก็ได้ตื่นตัวในบทบาทด้านการพัฒนาชนบทอยู่บ้างแล้ว ถึงแม้จะเป็นเพียงจำนวนน้อยก็ตาม^{๑๙}

นวรรตน์ สุวรรณผ่อง ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่องานสังคมสงเคราะห์จิตเวช” พบว่า บทบาทในการให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาทางด้านจิตใจ บทบาทในการรณรงค์ ให้ความรู้ มงคลอันเป็นเรื่องเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจ บทบาทในการสอนวิปัสสนากรรมฐานเพื่อความสุขทางจิตใจ บทบาทในการให้อยู่ที่อยู่อาศัยแก่คนที่ไร้ที่พึ่งและผู้เจ็บป่วยและบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมและการพัฒนาทางด้านจิตใจ ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาทางด้านจิตใจและด้านการส่งเสริมจริยธรรมกับการพัฒนาทางด้านจิตใจเป็นส่วนใหญ่ บทบาทด้านอื่นนั้นมีน้อย สิ่งที่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพระสงฆ์มากที่สุดในการช่วยเหลือประชาชนก็คือการขาดแคลนทุนทรัพย์ นอกจากนี้ ยังพบว่าพระสงฆ์ส่วนใหญ่คิดว่ามีความสามารถ มีความพร้อมเหมาะสมที่จะช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคล กลุ่ม หรือชุมชนก็ตาม^{๒๐}

แนวคิดและบทบาทการอนุรักษ์ป่าไม้ของพระนิภากรโสภณ (ไกร ฐานิสฺสโร) พบว่าเป็นกุศโลบายในการสร้างเสริมความดี มุ่งการพัฒนาคุณภาพของชีวิต พร้อมกับการให้คำปรึกษาการศึกษาแก่ชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมภูมิปัญญาในท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าไม้ โดยเป็นการปลูก

^{๑๘}พระมหาจิตติภัทร อจลธมโม, “บทบาทของพระอาณานิในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗)

^{๑๙}พินิจ ลาภณานนท์, **รายงานการวิจัยบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท** , (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙).

^{๒๐}นวรรตน์ สุวรรณผ่อง, “การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ไทยกับงานสังคมสงเคราะห์จิตเวช : ศึกษากรณีวัดที่มีสำนักสมถะ วิปัสสนากรรมฐานเขตกรุงเทพมหานคร ”, **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔).

จิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมป่าไม้ให้กับชุมชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านและชุมชน บทบาทการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของพระริภากรโสภณนั้น ได้เผชิญกับอุปสรรคนานัปการ มีปัญหาและความขัดแย้งในการทำงาน แต่ด้วยการลงมือปฏิบัติให้เห็นคุณค่า ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ชาวบ้านและชุมชนได้เข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของท่าน^{๒๑}

สรุปได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาทางด้านจิตใจและด้านการส่งเสริมจริยธรรมกับการพัฒนาทางด้านจิตใจเป็นส่วนใหญ่ บทบาทด้านอื่นนั้นมีน้อย สิ่งที่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพระสงฆ์มากที่สุดในการช่วยเหลือประชาชนก็คือการขาดแคลนทุนทรัพย์ นอกจากนี้ ยังพบว่าพระสงฆ์ส่วนใหญ่คิดว่ามีความสามารถ มีความพร้อมเหมาะสมที่จะช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคล กลุ่ม หรือชุมชนก็ตาม^{๒๒}

๑) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม” ได้มีผู้ทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ ดังนี้

วีระ เปล่งรัศมี ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์โบราณสถานในจังหวัดเชียงรายและศึกษาปัญหาในการดำเนินการอนุรักษ์โบราณสถานของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงราย” พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับบทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์โบราณสถานในจังหวัดเชียงราย คือ อายุ ประสบการณ์ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่กรมศิลปากร สภาพปัญหาอุปสรรคต่อการอนุรักษ์โบราณสถานของพระสงฆ์ที่สำคัญ คือ ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะที่สำคัญจากกลุ่มตัวอย่าง คือ การอนุรักษ์โบราณสถานควรเป็นหน้าที่ของทุกฝ่าย ตั้งแต่ พระสงฆ์ ประชาชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ^{๒๓}

สุดกิจ แพวพิเศษ ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นในการอนุรักษ์โบราณสถานของพระภิกษุในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า พระภิกษุในจังหวัดเชียงใหม่มีความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถานอยู่ในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นในการอนุรักษ์โบราณสถานอยู่ในระดับที่เห็นด้วย และผลการทดสอบสมมติฐานในด้านความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน จากการศึกษา พบว่าปัจจัยด้านอายุ การศึกษาทางโลก ภูมิสำเนาเดิม แหล่งข่าวสารการอนุรักษ์ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในด้านความคิดเห็นนั้น พบว่าปัจจัย

^{๒๑} พระครูใบฎีกาถาวร สุรพลโย (แสนสอน), ทำการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษาเฉพาะกรณีบทบาทของพระนิภากรโสภณ (ไกร ฐานิสฺสโร) วัดหนองกล้วย อำเภอนองบัว จังหวัดนครสวรรค์, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๒๒} นวรัตน์ สุวรรณผ่อง, “การศึกษารูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ไทยกับงานสังคมสงเคราะห์จิตเวช : ศึกษากรณีวัดที่มีสำนักสมณวิปัสสนากรรมฐานเขตกรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต*, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔).

^{๒๓} วีระ เปล่งรัศมี, พ.ต.ท., บทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์โบราณสถานในจังหวัดเชียงราย *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต* (คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๒๕๔๓).

ด้านแหล่งข่าวสารที่ได้รับเกี่ยวกับการอนุรักษ์ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อความคิดเห็นในการอนุรักษ์โบราณสถานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงปัจจัยเดียว^{๒๔}

พระมหาณัฐกิจ ทิมกลับ ได้วิจัยเรื่อง “ บทบาทพระสงฆ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์โบราณวัตถุสถาน : กรณีศึกษาชุมชนโบราณบ้านควนลูกปัด อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ” พบว่า บทบาทของพระสงฆ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานชุมชนโบราณบ้านควนลูกปัด อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์มี ๕ ด้าน คือ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและโบราณวัตถุที่พบบริเวณควนลูกปัด การจัดสร้างพิพิธภัณฑสถานแสดงโบราณวัตถุในวัดคลองท่อม การให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกแก่ชาวบ้านให้เห็นคุณค่าของโบราณวัตถุสถาน การอนุรักษ์แหล่งโบราณคดีควนลูกปัด ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานของพระสงฆ์

การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและโบราณวัตถุที่พบที่ควนลูกปัดเป็นการจัดเก็บข้อมูลจากเอกสาร บทความวิชาการ หรือสิ่งอื่นๆ และเก็บสะสมลูกปัดโดยขอซื้อจากชาวบ้านบ้าง รับบริจาคจากชาวบ้านบ้าง เพื่อเก็บไว้ในพิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม การจัดสร้างพิพิธภัณฑสถานแสดงโบราณวัตถุในวัดคลองท่อม ได้มีประชาชนให้การสนับสนุนให้จัดตั้งพิพิธภัณฑสถาน โดยการนำของพระครูอาทรสังวรกิจ เพื่อจัดแสดงโบราณวัตถุต่างๆ เอาไว้ การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกแก่ชาวบ้านให้เห็นคุณค่าของโบราณวัตถุสถาน โดยการกระทำมี ๒ ลักษณะ คือ การให้การศึกษาและการสร้างจิตสำนึก การอนุรักษ์แหล่งโบราณคดีควนลูกปัด ได้รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นที่เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเผยแพร่แก่ประชาชนและให้ความรู้แก่ชาวบ้านที่เป็นเจ้าของที่ดิน ตลอดถึงเยาวชนด้วย การอนุรักษ์แหล่งโบราณคดีควนลูกปัด โดยการดูแลรักษาหมั่นตรวจตราไม่ให้แหล่งโบราณคดีถูกทำลาย ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานในส่วนพระสงฆ์พบว่าพระสงฆ์ขาดบุคลากร ขาดระบบจัดการดูแลพิพิธภัณฑสถาน และขาดความต่อเนื่องของการอนุรักษ์

วิศุทธิ์ ไกวาทิ ได้วิจัยเรื่อง “ การ อนุรักษ์โบราณสถานในจังหวัดราชบุรี : กรณีศึกษาการบูรณะกำแพงแก้วพระปรางค์วัดมหาธาตุวรวิหาร อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ” พบว่า ผลรวมการบูรณะกำแพงแก้วพระปรางค์ฯ เป็นการบูรณะแบบอนาสโตโลซิส ในส่วนฐานกำแพงของโบราณสถาน บริเวณกำแพงส่วนบนแนวกำแพงพระปรางค์น่าจะสร้างขึ้นในช่วงสมัยวัฒนธรรมร่วมแบบเขมร รัชสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ เช่นเดียวกับฐานขุมประตูด้านทิศตะวันออกที่มีแผนผังเป็นรูปกากบาท แบบโคปุระในศาสนสถานที่เป็นประสาทหินแบบเขมร โบราณวัตถุ ที่ขุดพบ ตั้งแต่สมัยทวารวดีราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๖ วัฒนธรรมร่วมสมัยกับการสร้างโบราณสถานกำแพงแก้วฯ ในพุทธศตวรรษที่ ๑๘ วัฒนธรรมในสมัยอยุธยาในการสร้างพระปรางค์ประธานวัดมหาธาตุวรวิหารองค์ปัจจุบันในพุทธศตวรรษที่ ๒๐ วัฒนธรรมสมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน ผลกระทบที่เกิดจากการบูรณะกำแพงแก้วพระปรางค์ฯ พบว่าการมีส่วนร่วม ร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์กำแพงแก้วฯ มีในระดับน้อย การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากโบราณสถานต่างๆ มีในระดับมาก ความตระหนักถึงความสำคัญของวัดมหาธาตุวรวิหาร และความสำคัญของเขต เมืองเก่ามีในระดับมากที่สุด ความ

^{๒๔} สุตกิจ แพวพิเศษ, ความรู้และความคิดเห็นในการอนุรักษ์โบราณสถานของพระภิกษุ ในจังหวัดเชียงใหม่ , วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะวิทยาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๕).

ตระหนักถึงความสำคัญของการ อยู่ร่วมกันของโบราณสถาน เขตเมืองเก่า กับชุมชนเมืองราชบุรี ปัจจุบันมีในระดับมากที่สุด ความคิดเห็นในการเที่ยวชมโบราณสถาน ที่ได้รับการบูรณะให้คงสภาพเดิม โดยมีได้มีการเปลี่ยนแปลง ในระดับมาก ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์โบราณสถานและเขตเมืองเก่าในจังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย ๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ ๑) ทุกภาคส่วนร่วมกัน กำหนดรูปแบบการอนุรักษ์โบราณสถานเพื่อรักษาข้อเท็จจริงเดิม ตามหลักวิชาการ ๒) ทุกภาคส่วนร่วมกันดูแล ป้องกันรักษาโบราณสถานมิให้ถูกทำลายและรักษาพัฒนาภูมิทัศน์โดยรอบให้สมดุลและ สัมพันธ์กับโบราณสถาน ๓) อนุรักษ์สถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรมของ เมืองเก่าให้คงสภาพเดิมให้อยู่ร่วมกับเมืองปัจจุบันอย่างสมดุล ๔) ส่งเสริมให้โบราณสถานและเมืองเก่าเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์^{๒๕}

สรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ที่มีต่อการ อนุรักษ์โบราณสถานของพระสงฆ์ที่สำคัญ คือ ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะที่สำคัญจากกลุ่มตัวอย่าง เพราะว่า การอนุรักษ์โบราณสถาน นั้นควรเป็นหน้าที่ของทุกฝ่าย ตั้งแต่ พระสงฆ์ ประชาชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ^{๒๖}

๒) งานวิจัยเกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์และพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม” ได้มีผู้ทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์และพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน ดังนี้

พิเศษ จันทน์ จากงานวิจัย เรื่อง “พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมพื้นถิ่นชาวไทยยวน อำเภอสายบุรี จังหวัดสระบุรี” งานวิจัยนี้เป็นการออกแบบสถาปัตยกรรมแนววัฒนธรรมนิยมที่มีแนวคิดวางสถาปัตยกรรม เป็นส่วนหนึ่งของผลผลิตทางวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น ดังนั้น สถาปัตยกรรมจึงควรได้รับการสร้างสรรค์ โดยอิงกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของพื้นที่ โดยกำหนดให้พื้นที่วัฒนธรรมและศึกษาถึงองค์ประกอบทางวัฒนธรรมต่าง ๆ วิเคราะห์องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสร้างเนื้อหาองค์ประกอบของพิพิธภัณฑ์ที่สัมพันธ์กับพื้นที่กิจกรรมของชุมชน^{๒๗}

วิเชียร วิลแก ว จากงานวิจัยเรื่อง “พัฒนาการของพิพิธภัณฑ์ไทย : กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ” พบว่าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ๔๐ แห่ง กระจายอยู่ใน ๒๙ จังหวัด พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพัฒนามาจากพิพิธภัณฑ์ส่วนพระองค์ในรัชกาลที่ ๔ เพื่อเก็บรักษาสีของที่หลากหลายรวมทั้งเรื่องราชบรรณาการ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้พัฒนาเป็นพิพิธภัณฑ์ที่เปิดให้คนทั่วไปเข้าชม โดยใช้ระบบการจัดการแบบตะวันตก ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๖ เกิดแนวคิดเรื่องชาตินิยม ทำให้พิพิธภัณฑ์กลายเป็นสถานที่จัดแสดงเฉพาะโบราณวัตถุเพื่อยืนยันความเป็นเอกลักษณ์ประวัติศาสตร์

^{๒๕} วิศุทธิ์ โภชาติ, การประเมินผลการดำเนินการอนุรักษ์โบราณสถานในจังหวัดราชบุรี : กรณีศึกษาการบูรณะกำแพงแก้วพระปรางค์วัดมหาธาตุวรวิหาร อำเภอ เมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี , วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ๒๕๕๑).

^{๒๖} วีระ เปล่งรัศมี, พ.ด.ท, บทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์โบราณสถานในจังหวัดเชียงราย วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๒๕๔๓)

^{๒๗} พิเศษ จันทน์. “พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมพื้นถิ่นชาวไทยยวน อำเภอสายบุรี จังหวัดสระบุรี”, วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖).

ของชาติ แนวการจัดแสดงที่ให้ความสำคัญกับโบราณวัตถุเป็นเหตุให้ผู้เข้าชมไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตนกับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อีกทั้งกรมศิลปากรยังไม่ให้ความสำคัญกับวัดที่ทำหน้าที่ใกล้เคียงพิพิธภัณฑ์อันเป็นภูมิปัญญาไทยด้านนี้ การทำความเข้าใจบทบาทของวัดพร้อมกับการทบทวนประวัติศาสตร์อย่างไตร่ตรอง ก็จะนำไปสู่การปรับบทบาทของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติให้เป็น สถาบันการศึกษานอกระบบ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าและความเพลิดเพลินอย่างสมบูรณ์^{๒๔}

ธัญญา น่วมดวง จากงานวิจัย เรื่อง “การนำเสนอรูปแบบการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน จังหวัดอ่างทอง” โดยพบว่าคนส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน และต้องการให้มีการจัดตั้งอย่างยิ่ง เพราะเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อการศึกษา และพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยให้ขึ้นตรงต่อจังหวัด และประชาสัมพันธ์เพื่อรับบริจาควัตถุสิ่งของเพื่อจัดแสดง โดยเนื้อหาในการจัดแสดงต้องแสดงถึงเอกลักษณ์ในท้องถิ่น และเห็นด้วยกับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน โดยจะต้องใช้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาที่จัดแสดงเป็นสำคัญ^{๒๕}

พัฒนวิ อังศุพันธุ์ จากงานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ” พบว่า ขีดความสามารถในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของจังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๔ แห่ง ในช่วงเริ่มจัดตั้งมีการนำสิ่งของเครื่องใช้ ทรัพยากรวัตถุ สถาปัตยกรรมโบราณรวมถึงโบราณสถานที่มียุอยู่ในชุมชนของตนเอง มารวบรวมไว้ โดยแนวคิดของผู้นำในชุมชนประกอบกับจิตใต้สำนึก คนในชุมชนที่มีความรักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาบรรพบุรุษนำมาจัดแสดงไว้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาและบอกถึงเรื่องราวต่างๆ ในอดีต ซึ่งชุมชนในท้องถิ่นหรือแม้แต่ผู้ที่สนใจศึกษาก็ได้รับประโยชน์มากมาย และของที่ได้มีการนำมาบริจาคก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย จึงทำให้เกิดแนวคิดในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ขึ้น พบว่า ในปัจจุบันพิพิธภัณฑ์ทั้ง ๔ แห่ง ระบบการบริหารจัดการยังขาดปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ๔ M คือ การขาดบุคลากร (Man) ที่มีความรู้ และความเข้าใจในงานพิพิธภัณฑ์ ทั้งเรื่องของการดำเนินงาน การดูแลรักษา ซ่อมแซมวัตถุที่ถูกต้องและเหมาะสม ขาดวัสดุ อุปกรณ์ (Material) ที่ต้องใช้ในการดำเนินงานต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ยังไม่มีการจัดสรรงบประมาณรายรับรายจ่ายที่ชัดเจน และต่อเนื่อง (Money) ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ ค่าสาธารณูปโภค ค่าจ้างบุคลากร ค่าวัสดุสิ่งพิมพ์ และขาดการวางแผนงานที่มีความมั่นคงและยั่งยืน (Management) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติการมีส่วนร่วมของชุมชนมีเพียงการนำนักเรียนในชุมชนมาศึกษาหาความรู้นอกห้องเรียน พิพิธภัณฑ์วัดพรหมราชมีส่วนร่วมในเรื่องการทำความสะอาด นำชมพิพิธภัณฑ์ รักษาความปลอดภัย แต่ก็ยังไม่มีกิจกรรมอื่นๆ ที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด ปฏิบัติ พิพิธภัณฑ์วัดโคกศรีสะเกษ การมีส่วน

^{๒๔}วิเชียร วิไลแก้ว. “พัฒนาการของพิพิธภัณฑ์ไทย : กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, (สาขาวัฒนธรรมศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๖).

^{๒๕}ธัญญา น่วมดวง, “การนำเสนอรูปแบบการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน จังหวัดอ่างทอง”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๗).

ร่วมของชุมชนมีเพียงแค่ส่วนร่วมในการปฏิบัติเท่านั้น พิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาชาวนาไทยการมีส่วนร่วมของชุมชนมีทั้ง ในการคิด ปฏิบัติ รับผิดชอบต่อประโยชน์ ประเมินผลเพราะมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑสถานขึ้นเป็นประจำทุกปี^{๓๐}

สรุปได้ว่า พิพิธภัณฑสถานและพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน เป็นแหล่งรวบรวมในการจัดแสดง โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ พิพิธภัณฑสถานต้องแสดงถึงเอกลักษณ์ท้องถิ่น และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน โดยจะต้องใช้อย่างเหมาะสม ในการอนุรักษ์วัตถุสะสม เพราะพิพิธภัณฑสถานเห็นได้ว่าวัตถุสะสมเป็นของมีคุณค่า จำเป็นต้องรักษาไว้ในสภาพดีให้มากที่สุด ในการจัดแสดง การนำออกให้บริการจึงต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของวัตถุเป็นหลัก การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน จะต้องใช้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาที่จัดแสดงเป็นสำคัญ

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

๑.๗.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม” เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

๑) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถาน การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์และประชาชน

๒) การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญตามลักษณะการเป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสัมภาษณ์ผู้ให้หลักที่สำคัญ (Key informant)

๑.๗.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญตามลักษณะการเป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสัมภาษณ์ผู้ให้หลักที่สำคัญ (Key informant) ซึ่งประกอบไปด้วย พระสังฆาธิการ พระสงฆ์ เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถาน และนักวิชาการ คือ

- ๑.พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสสุธมโม) ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานวัดพระปฐมเจดีย์ฯ
- ๒.พระครูสิริปัญญาวิวัฒน์ (บุญสม ผลธำโน) ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดสำโรง
- ๓.พระครูสังฆรักษ์ไพบุลย์ กตปุญโญ ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดห้วยตะโก
- ๔.พระครูวรดิตถานุกฤต (สังเวศ คเวสโก) ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดท่าพูด
- ๕.พระครูอาทรภักตกิจ (เกื้อกุล ขุฑทโก) ผู้อำนวยการศูนย์อนุรักษ์พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดโพธิ์งาม

^{๓๐} วัฒนลี อังศุพันธ์. “การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๑).

- ๖.พระครูวิมลสมณคุณ (สุวัฒน์ สุขีโว) ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานบ้านวัดกำแพงแสน
 ๗.พระครูพิทักษ์สุขวัฒน์ (เพียว เตชธมโม) ผู้อำนวยการวิถีชีวิตชาวนาไทยลุ่มน้ำนครชัยศรี
 ๘.พระสมคิด กิตติสีโล รองเจ้าอาวาส วัดบางช้างใต้
 ๙.พระชิต สุจิตโต รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดลำพญา
 ๑๐.พระลั่นทม จินโนวาโท รองเจ้าอาวาสวัดอรัญญิการาม
 ๑๑.นางสาวสลักจิตร ปลื้มละมัย ผู้อำนวยการศูนย์พิพิธภัณฑสถานการศึกษา
 ๑๒.ดร.มาลีสา โกศะยะโยธิน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
 กาญจนากิเชก (วิทยาลัยในวัง)
 ๑๓.นายประดับ โพธิ์การจนวัตร ผู้อำนวยการส่วนกิจกรรมและการเรียนรู้
 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพุทธมณฑล
 ๑๔.นายประสงค์ เตียะตาช้าง ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ
 ๑๕.นางภัทราภรณ์ บรรเทาทุกข์ วัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม
 ๑๖.นางฐิติรัตน์ คำภูไทย นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ

๑.๗.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยมีรายละเอียดประเด็นที่จะสัมภาษณ์ดังนี้

๑. พระสงฆ์มีบทบาทในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถานและพิพิธภัณฑสถานบ้านตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน อย่างไร
๒. แนวคิดในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถานและพิพิธภัณฑสถานบ้าน เป็นอย่างไร
๓. ในปัจจุบันพระสงฆ์มีบทบาทในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถานและพิพิธภัณฑสถานบ้าน อย่างไร
๔. ในพิพิธภัณฑสถานของท่านมีการบริหารจัดการตามหลัก ๔ m หรือไม่ อย่างไร
๕. แนวทางในการพัฒนารูปแบบและการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานและพิพิธภัณฑสถานบ้าน ในอนาคต อย่างไร
๖. แนวทางในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานและพิพิธภัณฑสถานบ้านให้เป็นแหล่งเรียนรู้ หรืออย่างไร
๗. ท่านมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานและพิพิธภัณฑสถานบ้าน เป็นอย่างไร
๘. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๑.๗.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

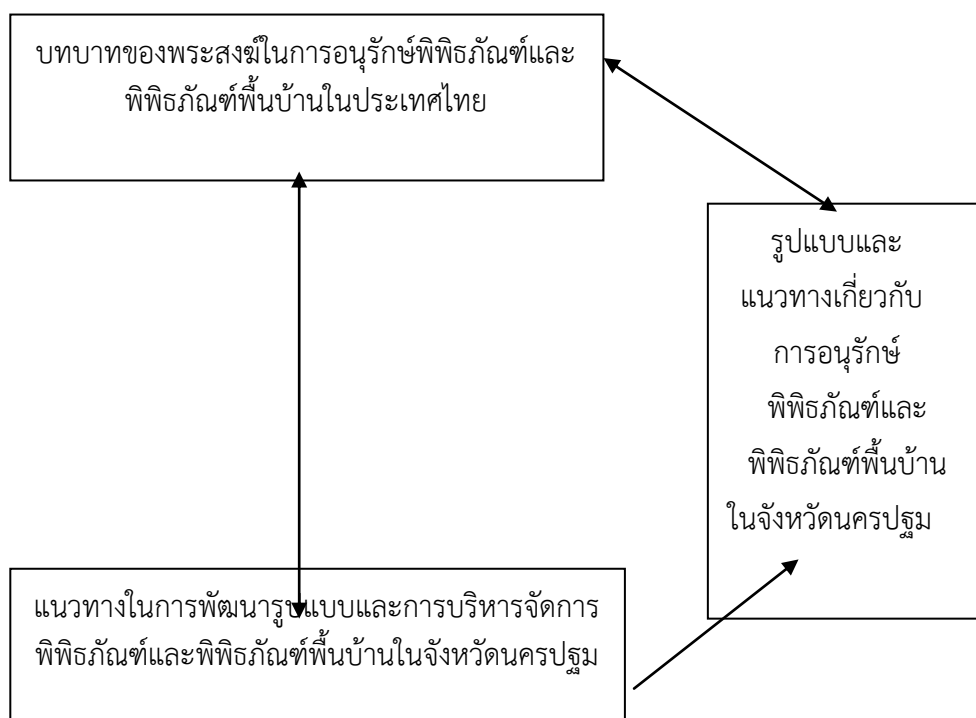
ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเทคนิคที่นำมาใช้ในการเก็บข้อมูล คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview)

๑.๗.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Contant Analysis Technique) ตามโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ประกอบการสังเกตของผู้วิจัย

๑.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม”
ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

แผนภาพที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๑.๙ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- ๑.๙.๑ ทำให้ทราบบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านในประเทศไทย
- ๑.๙.๒ ทำให้ทราบรูปแบบและแนวทางการในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม
- ๑.๙.๓ ทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนารูปแบบและการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม
- ๑.๙.๔ ผลการวิจัยนำไปใช้ในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม